

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie ze skargi D. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie

pod sygn. akt I ACa 873/23

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 13 maja 2025 r.

I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt I ACa 873/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;

II. przyznaje skarżącemu D.K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2 500 (dwa tysiące pięćset) złotych, za następujące okresy: (1) od 5 kwietnia 2023 r. do 6 września 2023 r. oraz (2) od 9 grudnia 2023 r. do 13 maja 2025 r.;

III. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie, nie później niż w terminie miesiąca od dnia doręczenia odpisu postanowienia stwierdzającego przewlekłość postępowania, terminu rozpoznania sprawy o sygn. akt I ACa 873/23;

IV. nakazuje zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie skarżącemu D. K. kwoty 200 (dwieście) zł uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi;

V. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego D. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Paweł Księżak Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski

UZASADNIENIE

Pismem z 21 lutego 2025 r. adw. D. M. – pełnomocnik D. K. (dalej: Skarżący) wniosła o:

1. stwierdzenie, że w sprawie o sygn. akt I ACa 873/23, toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego kwoty 6000 (sześciu tysięcy) zł;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kosztów postępowania;
4. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zalecenia podjęcia czynności w ww. sprawie;
5. wyznaczenia Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie terminu do wydania wyroku.

W uzasadnieniu pełnomocnik Skarżącego wskazała, że 4 kwietnia 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wpłynęła apelacja Skarżącego. Dalej, że od dnia wpłynięcia apelacji do dnia złożenia skargi jedynymi czynnościami podjętymi przez sąd było zawieszenie postępowania 7 września 2023 r. oraz podjęcie zawieszonego postępowania 8

grudnia 2023 r. Ponadto, że do dnia dzisiejszego sąd nie doręczył stronie przeciwnej odpisu apelacji Skarżącego.

Pełnomocnik Skarżącego nadmieniła, że Skarżący wystosował pismo do Sądu Apelacyjnego w Warszawie (data wpływu: 27 listopada 2024 r.), w którym wniósł o podjęcie czynności w sprawie, w tym o doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej. W ocenie pełnomocnika Skarżącej powyższe pismo nie wpłynęło jednak na sposób działania sądu.

W dalszej części pełnomocnik Skarżącego wskazała, że ostatnią czynnością zmierzającą do merytorycznego rozpoznania sprawy przez Sąd Apelacyjny w Warszawie było podjęcie zawieszonego postępowania, 8 grudnia 2023 r., a zatem ponad rok od daty złożenia skargi. W ocenie pełnomocnik Skarżącego uzasadnia to zarzut przewlekłości postępowania, na potwierdzenie powyższego pełnomocnik przytoczyła orzecznictwo sądów apelacyjnych w tym przedmiocie.

W odpowiedzi na skargę Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniósł o oddalenie skargi. Uzasadniając swoje stanowisko Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wskazał m.in., zgodnie ze standardami wynikającymi z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie stwierdza się naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeśli w postępowanie w jednej instancji trwa dłużej niż 3 lata, z kolei w dwóch instancjach dłużej niż 5 lat, a z udziałem Sądu Najwyższego dłużej niż 6 lat. Co więcej, że opóźnienia zaistniałe w trakcie poszczególnych faz postępowania są dopuszczalne pod warunkiem, że łączny czas postępowania nie jest nadmiernie długi. Akcentując powyższe Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wskazał, że choć czas trwania postępowania w sprawie może być przez Skarżącego postrzegany jako niezadowolający to jednak nie implikuje stwierdzenia, iż w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, gdyż łącznie nie przekroczył on 5 lat.

Następnie Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wskazał, że w sprawie Skarżącego w styczniu 2025 r. rozpoznano wniosek syndyka masy upadłości Pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych, i że obecnie sprawa oczekuje na uprawomocnienie się tego postanowienia, zaś wcześniej były podejmowane działania związane z ogłoszeniem upadłości Pozwanego oraz zgłaszanymi w sprawie wnioskami procesowymi. Kończąc prezes sądu wskazał, na trudności organizacyjno-kadrowe warszawskiego sądu, w tym na znaczące obciążenie sprawami kredytowymi, które to w jednoznaczny sposób

przyczyniając się do wydłużenia okresu oczekiwania na ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie.

W tak zarysowanym stanie rzeczy, w ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie nie doszło do przewlekłości postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Po dokonanej na potrzeby rozpoznania niniejszej skargi analizie akt sprawy toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. akt I ACa 873/23, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie tej jednoznacznie doszło do przewlekłości postępowania.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy sprawa została zainicjowana pozwem Skarżącego z 30 listopada 2020 r. i w I instancji została zakończona wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Prawa w Warszawie z 5 stycznia 2023 r., III C 1508/20. Od wyroku tego Pozwany wywiódł apelację 27 lutego 2023 r. (data wpływu do sądu: 2 marca 2023 r.), zaskarżając wyrok w całości. Apelacja wraz z aktami sprawy została przekazana do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 4 kwietnia 2023 r. Tego samego dnia została ona zarejestrowana w systemie SLPS oraz wylosowano do niej sędziego referenta. Kolejnego dnia tj. 5 kwietnia 2023 r. zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału została ona skierowana do rozpoznania wg kolejności wpływu do danego referatu. W następstwie powyższego, postanowieniem z 7 września 2023 r. postępowanie zostało zawieszone (na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c.) oraz wezwano do udziału w sprawie syndyka masy

upadłości Pozwanego. Postanowieniem z 8 grudnia 2023 r. odrzucono wniosek Skarżącego o uzasadnienie ww. postanowienia. Tego samego dnia wydano również postanowienie o podjęciu zawieszonego postępowania w części tj. w zakresie roszczenia o ustalenie nieważności umowy. 25 marca 2024 r. do sądu wpłynął wniosek syndyka masy upadłości Pozwanego o reasumpcję postanowienia z 8 grudnia 2023 r. Wniosek ten został rozpoznany odmownie postanowieniem z 9 kwietnia 2024 r. 31 lipca 2024 r. wpłynął wniosek syndyka masy upadłości Pozwanego o zawieszenie postępowania, a 20 września 2024 r. wniosek Skarżącego o podjęcie czynności w sprawie. Kolejny wniosek Skarżącego o tożsamej treści wpłynął do sądu w 27 listopada 2024 r. 13 stycznia 2025 r. zarządzono poinformowanie strony o składzie rozpoznającym sprawę oraz wezwano syndyka masy upadłości Pozwanego do wykazania aktualnej sytuacji majątkowej w związku ze złożonym w apelacji wnioskiem o zwolnienie z kosztów sądowych. Odpowiedź w tym przedmiocie wpłynęła do sądu 4 lutego 2025 r. Postanowieniem z 21 lutego 2025 r. oddalano wniosek o zwolnienie syndyka masy upadłości Pozwanego o zwolnienie z kosztów sądowych.

Przepisy u.s.p.p. nie określają, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy. Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 u.s.p.p. Zgodnie z nimi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej

sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W realiach niniejszej sprawy koniecznym było ustalić jaki wpływ miał – sygnalizowany wyżej – okres zawieszenia postępowania na długość jego trwania. Niewątpliwie przyczynił się on do przedłużenia okresu oczekiwania na zakończenie sprawy, jednak nie był on wyłączną przyczyną tak długiego okresu oczekiwania na zakończenie postępowania, co jasno wynika z zestawienia okresu zawieszenia z łącznym czasem trwania postępowania. Należało zatem stwierdzić, że doszło do przewlekłości postępowania – polegającej na braku podjęcia czynności zmierzających do wyznaczenia rozprawy apelacyjnej, który to stan utrzymywał się dłużej niż to konieczne.

W tym kontekście należy odnotować kwestię sytuacji kadrowej Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Wskazywane braki kadrowe wynikają ze złej organizacji wymiaru sprawiedliwości na poziomie ogólnokrajowym, ponieważ to na władzach państwowych spoczywa obowiązek należytego zorganizowania funkcjonowania władzy sądowniczej. Rzeczpospolita Polska ma, wypływający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.), obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 lipca 2005 r., III SPP 121/05; z 16 stycznia 2018 r., III SPP 57/17). Niemniej jednak powołane okoliczności są całkowicie niezależne od Skarżącego. Sygnalizowane trudności – choć z punktu widzenia Sądu Apelacyjnego w Warszawie mają charakter obiektywny – nie powinny zatem blokować, przez tak długi okres, sprawnego prowadzenia postępowania.

Mając na uwadze, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. akt I ACa 873/23 dotychczas nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy zaleca jej wyznaczenie nie później niż w terminie miesiąca od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie odpisu postanowienia stwierdzającego przewlekłość postępowania.

Stosownie do art. 12 ust. 4 zdanie pierwsze u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 zł do 20 000 zł, zaś bazowa wysokość sumy pieniężnej, przyznawanej od Skarbu Państwa, wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego postępowania (art. 12 ust. 4 zdanie drugie

u.s.p.p.). Z tych również względów Sąd Najwyższy przychylił się do wniosku Skarżącego, przyznając mu sumę pieniężną w wysokości 2 500 zł (dwa tysiące pięćset złotych). Stosownie do art. 12 ust. 4 zdanie piąte u.s.p.p., zasądzona suma pieniężna została przyznana za okres, w którym została stwierdzona przewlekłość postępowania sądowego, a zatem za następujące okresy: (1) od 5 kwietnia 2023 r. do 6 września 2023 r. oraz (2) od 9 grudnia 2023 r. do 13 maja 2024 r.

W ślad za art. 17 ust. 3 u.s.p.p. sąd uwzględniając lub odrzucając skargę z urzędu zwraca uiszczonej od niej opłatę. Zważywszy, iż w przedmiotowej sprawie skarga została uznana za zasadną, należało z urzędu zwrócić Skarżącemu uiszczonej przez niego opłatę od złożonej skargi.

Koszty postępowania, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika Skarżącego, będącego radcą prawnym, zostały ustalone stosownie do § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964 z późn. zm.) na kwotę 240 zł, i orzeczone na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p.

Paweł Księżak Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski

[J.M.]

[a.ł]